

STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
Vaiko šeima ir sociokultūrinė aplinka	

Dėstytojas / a (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis (-i): Doc. dr. Rima Breidokienė	VU Filosofijos fakultetas
Kitas / a (-i): Doc. dr. Lijana Gvaldaitė	Ugdymo mokslų institutas, Universiteto g. 9/1

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji (bakaluro)	Privalomasis

Igyvendinimo forma	Vykdyto laikotarpis	Vykdyto kalba (-os)
Auditorinė	7 semestras	Lietuvių

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: Vaiko raidos ir mokymosi psichologijos žinios bei gebėjimai.	Gretutiniai reikalavimai (jei yra): privalomas seminarų lankymas, skaitymo anglų k. B2 lygiu gebėjimai.

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	135	48	87

Dalyko (modulio) tikslas
Dalyko tikslas - padėti ugdytis gebėjimą suprasti šeimos, kaip pirminio ir pagrindinio socialinio instituto ypatumus ir socialinę raidą, žinoti skirtingus šeimos modelius ir kultūrinius aspektus, atpažinti disfunkcines šeimas, suprasti šeimos krizes ir supažindinti su psichosocialinės pagalbos šeimai būdais. Sisteminis požiūris į šeimą, kaip socialinę grupę, atliekančią tam tikras funkcijas, turinčią struktūrą ir vidinius santykius bei sąveikaujančią su platesne socialine aplinka, įgalina pedagogus atpažinti vaiko raidos ir jo aplinkos problemas bei suteikti pagalbą tiek ugdytiniams, tiek ir jų artimiesiems.

Dalyko (modulio) studijų rezultatai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Žinos ir supras šeimos vaidmenį atliepiančią vaiko poreikius ir visuomenės gerovei bei atliekant vaiko socializacijos ir ugdymo funkciją, gebės pritaikyti žinias vertinant ir aiškinant vaiko raidą.	Paskaitos (probleminis dėstymas), diskusijos seminarų metu.	Testas raštu (atviri ir / arba uždari klausimai), pristatymų ir pasisakymų seminarų metu pagrįstumas, išvalgumas.
Žinos skirtingus, įvairiuose lygmenyse veikiančius vaiko ir jo artimiausios (šeimos ir socialinės) aplinkos sunkumų sprendimo būdus, atpažins atvejus, kuomet reikalinga psichologinė ar socialinė pagalba vaikams ir jų šeimos nariams, globėjams, kitiems svarbiems artimiausios vaiko aplinkos asmenims.	Paskaitos (probleminis dėstymas) su vaizdiniu demonstravimu, vaizdo medžiagos aptarimas; studentų parengtų pristatymų aptarimas; savarankiškas literatūros šaltinių studijavimas.	Testas raštu (atviri ir / arba uždari klausimai), atvejų analizė, atlikta savarankiška užduotis, jos tinkamas pristatymas seminarų metu.

Gebės teikti paramą bei palaikymą vaikui ir jo šeimai krizinėse ar potrauminėse situacijose arba įveikiant jų padarinius, bendrauti ir bendradarbiauti su vaikais ir jų šeimos nariais, padedant jiems atsiskleisti, adaptuotis naujomis sąlygomis, įgalinant vaikus ir šeimas.	Paskaitos (probleminis dėstymas), diskusijos seminarų metu ir darbas mažose grupėse rengiant bei pristatant savarankišką darbą (pristatymas); savarankiškas literatūros šaltinių studijavimas.	Testas raštu (atviri ir / arba uždari klausimai), pristatymų ir pasisakymų seminarų metu pagrįstumas, išvalgumas, mokėjimas formuluoti tikslingus probleminius klausimus.
Supras, kad psichologiniai bei socialiniai šeimos raidos, krizių ir šeimos funkcionavimo aiškinimai yra sudėtingi ir negalutiniai, gali skirtis priklausomai nuo populiacijos ir kultūrinio konteksto.	Paskaitos (probleminis dėstymas), diskusijos seminarų metu ir darbas mažose grupėse (pristatymo rengimas); savarankiškas literatūros šaltinių studijavimas.	Testas raštu (atviri ir / arba uždari klausimai), pristatymų ir pasisakymų seminarų metu pagrįstumas, išvalgumas, mokėjimas formuluoti tikslingus probleminius klausimus.
Gebės veiksmingai bendradarbiauti su kitų sričių specialistais komandiniame darbe siekiant psichologinės bei socialinės vaiko gerovės.	Paskaitos (probleminis dėstymas), diskusijos seminarų metu ir darbas mažose grupėse (atvejų analizė); savarankiškas literatūros šaltinių studijavimas.	Testas raštu (atviri ir / arba uždari klausimai), pristatymų ir pasisakymų seminarų metu pagrįstumas, išvalgumas, mokėjimas formuluoti tikslingus probleminius klausimus.
Gebės taikyti šeimos sisteminės žinias asmeninei raidai, nuolat atnaujins ir tobulins įgytas žinias ir gebėjimus.	Diskusijos ir darbas mažose grupėse seminarų metu (atvejų analizė); savarankiškas literatūros šaltinių studijavimas.	Pagrįstumas, išvalgumas, tikslingų klausimų, problemų formulavimas, literatūros analizė, diskusija, argumentų teorinis pagrįstumas.

Temos	Kontaktinio darbo valandos						Savarankiškų studijų laikas ir užduotys		
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Savarankiškai atliekamos užduotys
1. Šeimos samprata - tradicinė, kintanti, šiuolaikinė. Šeima kaip įvairių socialinių mokslų krypčių tyrimo objektas. Sociologinis, teisinis, ekonominis, edukologinis, psichologinis šeimos apibrėžimai.	4		2				6	6	Savarankiška informacijos paieška ir 3-4 mokslinių straipsnių apžvalga: skirtingų šeimos apibrėžimų socialinių mokslų kryptyse palyginimas, esminių skirtumų bei panašumų išskyrimas. <i>Šaltiniai:</i> Rupšienė (2001); Bajorūnas (2004); iš papildomos liter.: Cigoli, Scabini (2006).
2. Sistemų teorija: šeima kaip dinaminė sistema. Šeimos struktūra ir vidiniai santykiai, komunikacija. Šeimos funkcijos, socialinių vaidmenų šeimoje kūrimasis. Disfunkcinė šeima arba prastai funkcionuojanti šeima.	2		2				4	8	Nurodytos literatūros savarankiškas skaitymas ir pasirengimas diskusijai seminarų metu. <i>Šaltiniai:</i> Fiese et al. (2002), Navaitis (2002; 2015).
3. Šeimos raida, pagrindiniai gyvavimo ciklai. Santuoka ir partnerystė. Pasirengimas tėvystei. Šeima su mažais vaikais. Šeimos eiliškumo teorija ir	4		2				6	6	Nurodytos literatūros savarankiškas skaitymas ir pasirengimas diskusijai seminarų metu. <i>Šaltiniai:</i>

santykiai su broliais / seserimis. Tėvų auklėjimo stiliai. Šeima su paaugliais. Ištuštėjusi šeima. Brandaus amžiaus žmonių šeima.								McGoldrick et al., (2014), psl. 1-20.
4. Šeimos kaip sistemos sąveikavimas su socialine aplinka. Šeimos ir visuomenės santykis, šeima kaip socialinis institutas, socialiniai ištekliai. Šeimos prosocialinė ypatybė – bendruomeniškumas, asocijuoti dariniai. Demografijos tendencijos, pagrindinės šeimos politikos gairės Lietuvoje.	4	2				6	10	Nurodytos literatūros savarankiškas skaitymas ir pasirengimas diskusijai seminarų metu. <i>Šaltiniai:</i> Carrà (2017) p. 1-16; Gvaldaitė, Kirilova (2014), iš papildomos liter.: Carrà (2017); Stankūnienė, Maslauskaitė (2009) (p. 7-30 ir 61-101).
5. Šeima ir sociokultūrinė aplinka. Skirtingų tautybių šeimos. Migracijos šeimos	2	2				4	16	Savarankiškas darbas: „Tarpkultūrinio pažinimo vadovas“; pasirinktos kultūros pristatymas (pagal savarankiškai surastą medžiagą), sutelkiant dėmesį į šeimos sampratą toje kultūroje bei vaikų ugdymo ir socializacijos funkcijos atlikimą. Parengiamas 7-10 min pristatymas seminaro metu.
6. Šeimos psichologinės ir socialinės-ekonominės krizės. Šeimos krizės samprata ir formos. Netektys, sutuoktinių konfliktai, skyrybos, ligos ir negalios, nedarbas, migracija, pakartotinės santuokos ir pan. Šeimos, auginančios vaikus su elgesio ir emociniais sunkumais.	6	2				8	20	Pasirengimas diskusijoms seminarų metu, papildomos literatūros studijavimas. <i>Šaltiniai:</i> Golombok (2015); Grakauskaitė ir Karkockienė (2011).
7. Pagrindiniai pagalbos šeimai principai bei modeliai. Darbo su šeima ypatumai ir iššūkiai. Šeimos ir jos aplinkos pažinimo instrumentai ir pagalba: ekožemėlapiu metodas.	6	8				14	21	Savarankiškas darbas: „Pagalbos plano mokiniui, išgyvenančiam krizę šeimoje“ sudarymas. metu, papildomos literatūros studijavimas. <i>Šaltiniai:</i> Dovydaitienė ir Jusienė (2014), Navaitis (2002; 2015); Carr (2000) (p. 54-77). Pasirinktinai knygos iš papildomos literatūros sąrašo.
Iš viso:	28	22				48	87	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
-----------------------------	---------------------	----------------------------	-----------------------------

Testas raštu	40	Sesijos metu	<p>Testas sudarytas iš atvirų bei uždarų klausimų iš paskaitų ir seminarų medžiagos ir privalomos literatūros šaltinių, (viso 4 balai).</p> <p>Jeigu iš savarankiškų darbų pristatymų ir dalyvavimo paskaitose ir seminaruose-surenkama 0 balų, prarandama teisė atsakinėti į testo klausimus. Jei iš testo surenkama mažiau nei 2 balai, neužskaitomas visas egzaminas.</p>
Savarankiškų darbų pristatymai seminaro metu	60	Semestro metu	<p>Pristatymas 1: 3 studentų atlikta pagalbos plano mokiniui, išgyvenančiam krizę šeimoje, sudarymas, remiantis jo ir jo šeimos stiprybių ir sunkumų analize ir šio vaiko šeimos atvejo analizė remiantis ekožemėlapiu metodu;</p> <p>Kiekvienas pristatymas vertinamas nuo 2 iki 4 balų: 0 jeigu nedalyvaujama diskusijose ir nedarytas pristatymas, 2-2,8 balo – už patenkinamai ar vidutiniškai atliktą pristatymą ir menką dalyvavimą; 3,2 - 4 balais už gerai, labai gerai ar puikiai atliktą pristatymą, aktyvų dalyvavimą diskusijoje.</p> <p>Pristatymas 2: 4-5 studentų atlikta ir seminarų metu pristatyta pasirinktos kultūros (šeimos sampratos bei ugdymo ir socializacijos funkcijos ypatumų joje) apžvalga;</p> <p>Kiekvienas pristatymas vertinamas nuo 1 iki 2 balų: 0 jeigu nedalyvaujama diskusijose ir nedarytas pristatymas, 1-1,4 balo – už patenkinamai ar vidutiniškai atliktą pristatymą ir menką dalyvavimą; 1,6-2 balais už gerai, labai gerai ar puikiai atliktą pristatymą, aktyvų dalyvavimą.</p> <p><u>Visų pristatymų vertinimo kriterijai:</u> susipažinimas su literatūros šaltiniu ir jo supratimas, kritinė analizė bei nuoseklus, įtraukiantis, probleminis pristatymas seminarų metu, formalių reikalavimų (temos išbaigtumas, pristatymo trukmė) tenkinimas.</p>
Dalyvavimas paskaitose ir seminaruose		Semestro metu	<p>Faktinis dalyvavimas paskaitose ir seminaruose: praleidusiems seminarus daugiau kaip 25 proc., norint laikyti testą, reikia gauti įskaitą – atsakyti į 2 klausimus iš seminarų medžiagos.</p>
			<p><i>Egzamino išlaikymui turi būti atsiskaityta už visas savarankiško darbo užduotis ir už atskiras dalis gauti teigiami įvertinimai. Jei neatsiskaityta ir nors viena dalis įvertinta neigiamai, egzaminas (galutinis pažymys) laikomas neišlaikytu.</i></p>

Autorius (-iai)	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidykla ar internetinė nuoroda
Privaloma literatūra				
Anderson R. T.	2015	Marriage: what it is, why it matters, and the consequences of redefining it// Backgrounder. P. 1-12	Nr. 2775	
Anderson, S.A. & Sabatelli, R. M.	2007	Family interaction: A multigenerational development perspective	4th ed.	Boston: Allyn & Bacon
Bajoriūnas Z.	2004	Šeimos ugdymo mokslas ir praktika.		Kronta
Cherry K.	2022	The Nature vs. Nurture Debate		Verywellmind
Dovydaitytė, M. ir Jusienė, R.	2014	Konsultavimas mokykloje		Vilniaus universiteto leidykla
B. Fiese, T. J. Tomcho, M. Douglas, K. Josephs, S. Poltrock, & T. Baker	2002	A review of 50 years of research on naturally occurring family routines and rituals: Cause for celebration?	<i>Journal of Family Psychology, 16(4)</i>	doi: 10.1037/0893-3200.16.4.381
Golombok, S.	2015	Modern families: parents and children in new family forms		Cambridge University Press
Grakauskaitė-Karkockienė, D.	2011	Šeimos psichologija		Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla
McGoldrick, Carter, Garcia-Preto (eds.)	2014	The expanded family life cycle: individual, family, social perspectives	4th ed.	Pearson new international ed.
Maslauskaitė, A.	2004	Šeimos deinstitutionalizacija: raida, priežastys ir iššūkiai politikai//Šeimos politikos ir teisės iššūkiai Europoje (sudarė: Davidavičius A., Platonovas E.) (p. 4-16)		Vilnius: ESTE
G.Navaitis	2002, 2015	Psichologinis šeimos konsultavimas: teorijos ir metodai		Šiaulių pedagoginis institutas
	2013	Tarpkultūrinio pažinimo vadovas dirbantiems su trečiųjų šalių piliečių šeimomis		Tarptautinė migracijos organizacija
Papildoma literatūra				
A.Carr	2000	Family therapy: concepts, process and practice		Wiley&Sons, LTD
Carrà E.	2017	Family Associations as Social Capital for Families and Society// <i>STEPP</i>	Nr.14	Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla
B.Carter, M.McGoldrick	1989	The changing family life cycle: A framework for family therapy	2nd ed.	Allyn and Bacon
V.Cigolli, E.Scabini	2006	Family identity: ties, symbols, and transitions (p.5-9)		Lawrence Erlbaum Associates

E.Cummings, P.Davies	2011	Marital conflict and children: an emotional security perspective		The Guilford Press
J. T. Edwards	2011	Working with families : guidelines and techniques /		John Wiley & Sons
J.Fieser	2006	Family routines and rituals		Yale university press
I.Juozeliūnienė, J.Seymour	2015	Šeiminiai pokyčiai atvirų Europos sienų ir globalaus mobilumo akivaizdoje: resursai, procesai ir praktikos		Vilniaus universiteto leidykla
V.Kanopienė, S.Mikulionienė, V.Česnuitytė	2015	Lietuvos šeima Europos kontekste: monografija		Mykolo Romerio universitetas.
Laumenskaitė, I.E.	2009	Iš kokios šeimos ateiname ir kokią kuriame?/ <i>Kodel šeima?</i> (p. 28-44)		Vilnius, Ciklonas
G.Matulienė	2008, 2012	Šeimos psichologija		Kauno technologijų universitetas
Miškinis, K.	2006	Šeima pasaulio šalių kultūrose: šeimos politika, šeimos kūrimas, skyrybos, gyvenimo būdas, tradicijos, tarpusavio santykiai, vaikų ugdymas		Lietuvos kūno kultūros akademija
Stankūnienė V., Maslauskaitė A.	2009	Lietuvos šeima. Tarp tradicijos ir naujos realybės, p. 7-30 ir 61-101.		Vilnius: Socialinių tyrimų institutas
I. Tandzegolskienė, E. Trepulė ir kt.	2016	Karjeros ir tėvystės derinimo galimybės – ką rodo atlikto tyrimo rezultatai		VDU, Versus Aureus